

Nr 45

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1909: 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Genom en den 3 april 1970 dagtecknad proposition, nr 117, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

om ändring i lagen (1909: 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt

Härigenom förordnas, att 2 § 2:o, 8:o, 14:o och 17:o lagen (1909: 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt skall ha nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

2:o) ¹ mål om beslut — — — — —	byggnads uppförande;
mål om tillämpning av lagen med vissa bestämmelser i anledning av statens övertagande av huvudmannaskapet för polisväsendet m. m., av lagen med vissa bestämmelser i anledning av statens övertagande av huvudmannaskapet för uppborðsväsendet m. m. i vissa städer, av lagen om skyldighet för vissa städer att bidra till statsverkets kostnader för domstolsväsendet eller av lagen om skyldighet för kommun att bidra till pensionskostnad för personal som övergått till statstjänst;	mål om tillämpning av lagen med vissa bestämmelser i anledning av statens övertagande av huvudmannaskapet för polisväsendet m. m., av lagen med vissa bestämmelser i anledning av statens övertagande av huvudmannaskapet för uppborðsväsendet m. m. i vissa städer, <i>av lagen med vissa bestämmelser i anledning av statens övertagande av lokalhållningen för de allmänna underrätterna</i> , av lagen om skyldighet för vissa städer att bidra till statsverkets kostnader för domstolsväsendet eller av lagen om skyldighet för kommun att bidra till pensionskostnad för personal som övergått till statstjänst;
mål enligt barnavårdslagen — — — — —	om bidragsförskott;
8:o) ² mål om rust- — — — — —	deras begående;

¹ Senaste lydelse 1967: 708.

² Senaste lydelse 1955: 298.

(Nuvarande lydelse)

mål om beslut av Konungens befallningshavande på grund av lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar;

mål om strömmrensningar; ————— samfällid tångtäkt;

14:o)¹ mål om inmutning ————— om renmärke;

mål om meddelande av patent, om slutligt beslut enligt varumärkeslagen eller kollektivmärkeslagen, om registrering av mönster och modeller;

mål om registrering av bekämpningsmedel ————— samma lag;

17:o)² mål om befrielse ————— eller veterinär;

mål om bötesansvar; mål om annat föreläggande vid vite än sådant, som må givas enligt författningar rörande banker eller andra penninginrättningar, författningar rörande yrkesmässigt utövande av köp och försäljning i kommission av aktier, obligationer och liknande värdepapper, författningar rörande fondbörsverksamhet, författningar rörande brandförsvaret, såvitt angår kommuns åligganden på detta område, lagen om uppsikt å jordbruk, lagen om rätt till fiske, lagen om gravrätt m. m., såvitt angår kommuns åligganden enligt samma lag, lagen med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m., civilförsvarslagen, utom såvitt rör inrättandet av enskilda skyddsrum, lagen om kommunal beredskap, lagen med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m. m., lagen om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar, författningar rörande

(Föreslagen lydelse)

mål om förordnande av syssloman enligt 33 § lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar;

mål om slutligt beslut enligt patentlagen, varumärkeslagen, kollektivmärkeslagen eller mönsterskyddslagen;

mål om bötesansvar; mål om annat föreläggande vid vite än sådant, som må givas enligt författningar rörande banker eller andra penninginrättningar, författningar rörande yrkesmässigt utövande av köp och försäljning i kommission av aktier, obligationer och liknande värdepapper, författningar rörande fondbörsverksamhet, författningar rörande brandförsvaret, såvitt angår kommuns åligganden på detta område, jordhävdslagen, lagen om rätt till fiske, lagen om gravrätt m. m., såvitt angår kommuns åligganden enligt samma lag, lagen med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m., civilförsvarslagen, utom såvitt rör inrättandet av enskilda skyddsrum, lagen om kommunal beredskap, lagen med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m. m., lagen om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar, författningar rörande åtgärder för

¹ Senaste lydelse 1967: 708.

² Senaste lydelse 1969: 292.

(Nuvarande lydelse)

rande åtgärder för att trygga tillgången inom riket på mineralolja eller 13 eller 40 § miljöskyddslagen; mål om utdömmande av vite enligt andra än nämnda författningar;

mål om häktads — — — — — i brottmål;

(Föreslagen lydelse)

att trygga tillgången inom riket på mineralolja, 13 eller 40 § miljöskyddslagen eller 2 § lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar; mål om utdömmande av vite enligt andra än nämnda författningar;

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1970, såvitt avser 2 § 2:o), 8:o) och 17:o), samt i övrigt den 1 oktober 1970. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om mål, som skall handläggas och avgöras enligt lagen (1955:314) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa ändringar i regeringsrättslagen. De hänger huvudsakligen samman med dels förslag till lag med vissa bestämmelser i anledning av statens övertagande av lokalhållningen för de allmänna underrätterna, dels förslag till ny lag om allmänna vatten- och avloppsanläggningar, dels tillkomsten av mönsterskyddslagen.

Departementschefen

Vid lagrådsremissen anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Geijer*, följande.

1. Enligt beslut av årets riksdag skall staten överta lokalhållningen för de allmänna underrätterna den 1 januari 1971 (prop. 1970:1 bil. 4, SU 34, rskr 94). Ett förslag till lag med vissa bestämmelser i anledning av förstatligandet har tidigare i dag remitterats till lagrådet.

Enligt det remitterade lagförslaget skall staten överta tingshusbyggnadsskyldiges alla tillgångar och skulder. Städer med rådhusrätt skall upplåta nyttjanderätt till nuvarande domstolslokaler och betala ett kostnadsbidrag till staten. Kostnadsbidraget skall fastställas av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Enligt 11 § i förslaget skall talan mot beslut av myndigheten föras hos Kungl. Maj:t. Länsstyrelsen skall enligt förslaget kunna utfärda vitesföreläggande i fall då nuvarande lokalhållare åsidosätter skyldigheter som har ålagts enligt lagförslaget (9 §). Länsstyrelsen skall också kunna döma ut försuttet vite. Talan mot länsstyrelsens beslut kan föras hos Kungl. Maj:t. De frågor som enligt lagförslaget skall prövas av myndighet, som fastställer kostnadsbidrag, eller av länsstyrelse är av sådan

natur att talan som fullföljs hos Kungl. Maj:t bör prövas av regeringsrätten. Bestämmelser om regeringsrättens behörighet i likartade ämnen finns i 2 § 2:o lagen (1909: 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt. Jag föreslår därför att det i det nämnda författningsrummet föreskrivs att regeringsrätten prövar mål om tillämpning av lagen med vissa bestämmelser i anledning av statens övertagande av lokalhållningen för de allmänna underrätterna.

2. Enligt 2 § 8:o regeringsrättslagen skall mål om beslut av länsstyrelse på grund av lagen (1955: 314) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar tas upp och avgöras av regeringsrätten. Ett förslag till ny lag om sådana anläggningar har den 23 januari 1970 remitterats till lagrådet. Den föreslagna lagen är avsedd att träda i kraft den 1 juli 1970.

Enligt den nya lagen skall, liksom enligt den gällande, vissa va-ärenden handläggas av länsstyrelse. Sålunda skall länsstyrelse kunna på begäran av kommun föreskriva, att allmän va-anläggnings verksamhetsområde skall omfatta viss del av kommunen. Är huvudmän oense huruvida visst område skall hänföras till den ena eller andra anläggningen, skall länsstyrelsen kunna besluta i frågan (6 §). Länsstyrelsen föreslås vidare kunna vid vite ålägga kommun att fullgöra skyldighet att sörja för eller tillse att allmän va-anläggning kommer till stånd (2 §). Va-anläggning, som drivs eller skall drivas av annan än kommun, skall kunna förklaras för allmän av länsstyrelsen, om det finns behov av anläggningen från allmän hälsovårdssynpunkt eller från annan allmän synpunkt. Länsstyrelsen skall också kunna bestämma visst område utöver vilket sådan anläggnings verksamhetsområde inte får utsträckas (30 §).

De frågor som länsstyrelsen enligt det nu anförda har att pröva bör bedömas främst från planläggnings- eller andra allmänna synpunkter. De bör därför vid överprövning avgöras av Kungl. Maj:t i statsrådet.

Övriga frågor som länsstyrelsen har att handlägga enligt den nya lagen är av annan karaktär än de nu nämnda. Länsstyrelsen får sålunda förordna syssloman att i huvudmannens ställe och för dennes räkning driva anläggning som har förklarats allmän, om huvudmannen åsidosätter viss eller vissa fastigheters intressen eller annars driver anläggningen på mindre lämpligt sätt. Länsstyrelsen skall vidare kunna entlediga sysslomannen, när förhållandena föranleder det. Det skall också ankomma på länsstyrelsen att pröva frågan om arvode till sysslomannen (32 §). Likaså skall länsstyrelsen bestämma arvode till sakkunnig som den har anlitat i va-ärende (34 §). Slutligen skall länsstyrelsen kunna vid vite ålägga huvudmannen att fullgöra sin skyldighet att lämna uppgift om allmän va-anläggnings verksamhetsområde (7 §).

De beslut som länsstyrelsen skall fatta i de nu nämnda frågorna måste normalt grundas på rent rättsliga ställningstaganden och de berör till viss del enskild rätt. Talan mot sådana beslut bör prövas av regeringsrätten.

På grund av vad nu har anförts bör vissa ändringar vidtas i regerings-

rättslagen. Föreskriften i 2 § 8:o att regeringsrätten prövar mål om beslut av länsstyrelse på grund av lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar bör sålunda utgå och ersättas med en bestämmelse att regeringsrätten prövar mål om förordnande av syssloman enligt 32 § lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar. Vidare bör ett tillägg göras till 2 § 17:o. Enligt detta lagrum ankommer på regeringsrätten att, med vissa uppräknade undantag, pröva bl. a. mål om vitesföreläggande. De uppräknade undantagen bör kompletteras med ett undantag för mål om vitesföreläggande enligt 2 § lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar.

Några ytterligare ändringar i regeringsrättslagen med anledning av den föreslagna lagen om vatten- och avloppsanläggningar synes däremot inte påkallade. Enligt 2 § 4:o ankommer på regeringsrätten att pröva mål om ersättning för visst uppdrag. I 2 § 17:o föreskrivs att regeringsrätten har att pröva mål om skiljande från allmän tjänst eller därmed jämförligt uppdrag annorledes än i samband med förflyttning. Som redan har framhållits är regeringsrätten enligt samma moment behörig att pröva mål om vitesföreläggande. De i momentet uppräknade undantagen saknar betydelse i förevarande sammanhang. Enligt de nu återgivna bestämmelserna är alltså regeringsrätten behörig att pröva frågorna om entledigande av syssloman, om arvode till syssloman eller sakkunnig och om vitesföreläggande som gäller skyldighet att lämna uppgift om va-anläggnings verksamhetsområde.

Jag föreslår alltså att 2 § 8:o och 17:o ändras i enlighet med det anförda.

3. I anslutning till den föreslagna ändringen i 2 § 17:o regeringsrättslagen bör orden »lagen om uppsikt å jordbruk» i samma moment bytas ut mot »jordhävdslagen» med hänsyn till att jordhävdslagen (1969:698) den 1 januari 1970 har ersatt lagen (1947:288) om uppsikt å jordbruk.

4. Enligt 2 § 14:o regeringsrättslagen skall mål om registrering av mönster och modeller prövas av regeringsrätten. Härmed avses främst mål om beslut av patent- och registreringsverket varigenom ansökan om registrering av mönster har förklarats förfallen eller blivit avslagen. Enligt 8 § andra stycket lagen (1899:59) om skydd för vissa mönster och modeller kan sökande föra talan mot sådant beslut hos Kungl. Maj:t. Talan mot andra beslut i ärenden om mönsterregistrering regleras inte i mönsterlagen. Överklagas sådant beslut hos Kungl. Maj:t, prövas enligt praxis besvären av regeringsrätten, om de angår registrering av mönster.

I prop. 1969:168 har föreslagits att den nuvarande mönsterlagen den 1 oktober 1970 skall ersättas av en ny lag, mönsterskyddslagen. Rätten att anföra besvär i ärenden om mönsterregistrering föreslås i propositionen bli fullständigt reglerad i den nya lagen. Lagförslaget innehåller sålunda inte bara bestämmelser om besvärsrätt i ärenden angående ansökan om registrering av mönster, vilka närmast svarar mot 8 § andra stycket mönsterlagen,

utan också föreskrifter om talan mot beslut som har meddelats efter det att mönsterregistrering har skett, t. ex. beträffande anteckning i registret om ändrat innehav. Enligt 22 § första stycket i förslaget till mönsterskyddslag skall talan mot slutligt beslut av registreringsmyndigheten i ärende angående ansökan om registrering av mönster föras hos patent- och registreringsverkets besväravdelning. Mot beslut på besväravdelningen får enligt 22 § andra stycket talan föras av sökanden genom besvär hos Kungl. Maj:t. I 47 § föreskrivs att talan mot annat slutligt beslut av registreringsmyndigheten får föras hos besväravdelningen samt att talan mot besväravdelningens beslut förs hos Kungl. Maj:t.

Vissa jämkningar bör göras i 2 § 14:o regeringsrättslagen. Orden »och modeller» bör utgå, eftersom registrering av modell inte kan ske enligt mönsterskyddslagen. I förtydligande syfte bör i anslutning till mönsterskyddslagens terminologi anges att mål om slutligt beslut enligt mönsterskyddslagen hör under regeringsrättens prövning. Härigenom vinnas i lagtekniskt hänseende överensstämmelse med vad som nu föreskrivs i fråga om besvär enligt varumärkeslagen (1960:644) och kollektivmärkeslagen (1960:645).

Enligt nämnda författningsrum i regeringsrättslagen skall regeringsrätten pröva mål om meddelande av patent. I fråga om rätten att föra talan mot slutliga beslut i patentärenden finns i 25 och 72 §§ patentlagen (1967:837) bestämmelser som överensstämmer med de förut nämnda föreskrifterna i mönsterskyddslagen. Vid genomförandet av patentlagen förelåg i fråga om besvärsreglerna samma situation som den som föreligger beträffande ärenden om mönsterregistrering. Den förut gällande förordningen (1884:25) angående patent innehöll i 8 § regler om besvär över beslut rörande patentansökan. Talan mot beslut rörande redan beviljade patent reglerades inte i patentförordningen, men besvär hos Kungl. Maj:t över sådana beslut prövades enligt praxis av regeringsrätten. I samband med att en jämkning i regeringsrättslagen görs med anledning av mönsterskyddslagen synes det lämpligt att motsvarande jämkning sker i fråga om besvär i patentärenden. I 2 § 14:o regeringsrättslagen bör därför anges att regeringsrätten prövar mål om slutligt beslut enligt patentlagen.

Jag föreslår således att det i 2 § 14:o regeringsrättslagen föreskrivs att regeringsrätten prövar mål om slutligt beslut enligt patentlagen, varumärkeslagen, kollektivmärkeslagen eller mönsterskyddslagen.

Lagen med vissa bestämmelser i anledning av statens övertagande av lokalhållningen för de allmänna underrätterna beräknas träda i kraft så snart att beslut enligt lagen kan meddelas redan före den 1 januari 1971. Den här föreslagna ändringen i 2 § 2:o regeringsrättslagen bör därför träda i kraft den 1 juli 1970.

De här förordade ändringarna i 2 § 8:o och 17:o regeringsrättslagen

bör träda i kraft den 1 juli 1970. Äldre bestämmelser bör dock alltjämt gälla i fråga om mål, som enligt punkt 7 övergångsbestämmelserna till den föreslagna lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar skall handläggas och avgöras enligt 1955 års lag i ämnet. Den föreslagna ändringen i 2 § 14:o bör träda i kraft den 1 oktober 1970.

I enlighet med vad som har anförts i det föregående föreligger ett inom justitiedepartementet upprättat förslag till *lag om ändring i lagen (1909: 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt*. Förslaget torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga*.

Lagrådet

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet

I förevarande proposition, nr 117, föreslås vissa ändringar i regeringsrättslagen. De hänger huvudsakligen samman med dels förslag till lag med vissa bestämmelser i anledning av statens övertagande av lokalhållningen för de allmänna underrätterna, dels förslag till ny lag om allmänna vatten- och avloppsanläggningar, dels tillkomsten av mönsterskyddslagen.

Förslaget till lag med vissa bestämmelser i anledning av statens övertagande av lokalhållningen för de allmänna underrätterna har upptagits i Kungl. Maj:ts proposition nr 106. Första lagutskottet har i utlåtande nr 43 hemställt att riksdagen antager förslaget med bl. a. den ändringen att bestämmelserna om kostnadsbidrag i 7 § skall utgå. I en reservation av åtta ledamöter hemställs om helt bifall till propositionen. Oberoende av om riksdagen antar utskottets eller Kungl. Maj:ts förslag erfordras det i propositionen nr 117 föreslagna tillägget i 2 § 2:o regeringsrättslagen.

Förslaget till lag om allmänna vatten- och avloppsanläggningar har upptagits i proposition nr 118. Tredje lagutskottet har i utlåtande nr 54 tillstyrkt bifall till propositionen.

Första lagutskottet har i utlåtande nr 44 hemställt att riksdagen bifaller propositionen nr 168 år 1969 med förslag till mönsterskyddslag, m. m.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag till ändringar i regeringsrättslagen.

Utskottet hemställer,

att riksdagen bifaller propositionen nr 117.

Stockholm den 20 maj 1970

På första lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Alexanderson (fp), Erik Svedberg (s), fröken Mattson (s), herrar Hjorth (s), Schött (m)*, Svanström (cp), Sörenson (fp) och Larfors (s);

från a n d r a kammaren: herrar Martinsson (s)*, Dockered (cp), Wiklund i Stockholm (fp), Jönsson i Malmö (s), Börjesson i Falköping (cp), Hansson i Piteå (s), Oskarson (m) och fru Bergander (s).

* Ej närvarande vid utlåtandets vid justering.